

Yayın Adı	: duzceyerelhaber.com
Rapor Tarihi	: 06.01.2025
Link	: https://www.duzceyerelhaber.com/hasan-bulent-kahraman/69989-chp%e2%80%99de-sosyal-demokratik-bir-donusumun-zorunluluklari-ve-olanaklari
Newslihter	: https://medya.aptech.com.tr/linki/SbzBOJRH0M7tKDZh6CkblA2/?v=2&s=&b=&isH=1

Siyaset bilimci Hasan Bülent Kahraman bu kez CHP nin tarihsel ve yapısal sorunlarını ve siyaseten izlemesi gereken siyasi hat üzerine kavramsal bir analiz sunarken CHP tarihsel eksiliği kadar toplumu okumadaki eksiliğini nasıl giderebileceği üzerine öneriler yapıyor CHP de sosyal demokratik bir dönüşümün zorunlulukları ve olanakları Hasan Bülent KAHRAMAN Düzce Yerel HaberCHP de sosyal demokratik bir dönüşümün zorunlulukları ve olanakları Hasan Bülent KAHRAMAN Öyle anlaşılıyor ki CHP üstünden henüz sekiz ay geçmiş ama insanlara bin yıl önce yaşanmış gibi gelen şu seçimlerden sonra elde ettiği büyük birikimin ne olduğunu yeterince kavramıyor Belki kavıyor ama daha önceki yazılarda dile getirdiğim üzere o birikimi çok özel amaçlar için kullanmaktan ötesini görmüyor Yoksunluk diye nitelendirdiğim durumun önemli bir nedenini bu mecrada yayınlanan bir önceki yazımda ele aldım O ayrıntılara dönmeyeceğim Bu yazıda CHP nin temel kısıtlamasını nasıl aşabileceği sorusu üstünde duracağım CHP nin birçok sorunu var ama yine de bir tek sorunu var o da bir siyasal partinin üstünde çok düşünmesi gereken bir varoluş problemi CHP tarihi boyunca yani 100 yıl içinde 1973 ve 1977 de iki kez birinci parti olmak dışında hiç genel seçim kazanamadı Bir partiyi tanımlamak için daha ileri bir açıklamaya sıfata gerek yok bu son derecede trajik olgu her şeyi yerli yerine oturtuyor CHP daha önce de yerel seçim başarıları kazandı Akılda en çok kalanı 1989 sonuçlarıdır Fakat hemen ertesinde o başarıyı yele verdi Bu defa Türkiye nin ürettiği çok daha farklı ve ilginç bir sosyoloji içinde sağladığı yerel seçim başarısını genel seçim başarısına dönüştürmek istiyorsa CHP bambaşka bir siyaset üretmesi gerekiyor Bu yazıda özellikle onları ele alacağım 2024 seçimleri CHP ye halkın armağan ettiği onu sınamak için verilmiş bir olanaktı CHP bu ölçüde bir sonucu muhtemelen beklemiyordu Olabilir Siyaset bazen de bu türden başarılar armağan eder partilere Durumun adı yer kaymasıdır Önemli olan teveccüh gösterilen tercih edilen partinin o imkânı kullanması veya kullanamamasıdır Oysa CHP son yazımda belirttiğim gibi belediyeleri neredeyse içgüdüsel denebilecek bir yaklaşımla ve bir daha belirteyim sol bir parti olmanın neredeyse hiçbir koşuluna sahip olmaksızın yönetiyor Önemli işler de yapıyordur ama bir siyasete bu büyüklükte bir yerel yönetim imkânı ancak onu o ölçekte sınamak ve başarırsa genel yönetime taşımak maksadıyla verilir Eğer bu önerme doğruysa o takdirde CHP den daha fazlasının beklenmesi hem doğaldır hem şart hem zorunluluktur CHP nin bugün sahip olduğu gücü kullanmasının tek aracı son yerel seçim başarısı elde ettiği 1989 dan bu yana geçmiş 45 yıldaki yani yarım yüzyıldaki toplumsal dönüşümü kavramasıdır O da bir bilinç ve teori meselesidir Bilincin ve teorinin geliştirdiği gerçeğin yani sorunları somut şekilde kavrayan ideolojinin politikaya dönüştürülmesidir CHP için en ciddi yetersizlik bu ilişkinin kurulmamasıdır Şimdi bu iki olgunun üstüne oturduğu koşulları ele alayım İki temel koşul var Birincisi sosyo ekonomik yapıdır İkincisi demokrasi bağlamındaki beklentilerdir Öce birini sonra diğerini ele alayım Mevcut göstergelerden hareketle başka bir değerlendirmede bulunayım Türkiye de oy dağılımını ve siyasal partilerin konumunu daima ideolojik açıdan ele alıyoruz Elbette öyle olacak O ideolojinin sosyo ekonomik çözümlemesini de yapıyoruz Ama kimse ekonomi sosyolojik açıdan bakmıyor I ALTYAPI YİNE ALTYAPI 1 Siyaseti bölgelerin zenginliği tayin ediyor Önce şu büyüklük dediğim hususu açıklayayım CHP son seçimlerde çok kez vurguladığım adlandırmamla Büyük L dediğim coğrafyayı kazanmıştır Büyük L Çanakkale den Hatay a kadar olan sahil şerididir ve bu şerit Hatay dışında eksiksiz şekilde CHP ye oy vermiştir ki o kentte de oy farkı binde 5 civarındadır Dahası da var CHP şimdi Orta Anadolu yu silip süpürmüş Isparta ve Konya nın kuzeyinden Ankara yı aşır Kırıkkale ye Kırşehir e uzanmıştır Kırşehir gibi geleneksel milliyetçi sağla bütünleşmiş bir şehirdeki oy farkı CHP lehine 15 tir Bu sonuçlar bu durum son çeyrek yüzyıldaki siyasal tarihin en önemli en çok hayret uyandıran sonuçlarıdır Bahsettiğim bölge yani Büyük L öncelikle ekonomik açıdan Türkiye nin başka hiçbir bölgesiyle hatta geriye kalan Anadolu yla mukayese edilemeyecek zenginlikte bir bölgedir Ekonomik olanaklara dileyen herkes dilediği sosyolojik unsuru katabilir sonuç CHP lehine değişir Bu bölgeyle birlikte düşünülebilecek ikinci bir bölge Türkiye de mevcut değildir Büyük L bölgesi Orta Anadolu yla birleştirilirse Anadolu yarımadasının neredeyse yarısını meydana getirir Bırakın Anadolu illerini sadece İstanbul un nüfus toplamı Balıkesir Çanakkale İzmir Bursa Antalya Mersin Muğla nın toplamına eşittir İzmir i çıkarsanız durum daha da vahimleşir Anadolu nun AKP ye kalan kısmı çorak ve boştur Buna Konya Sivas Kayseri dahildir Kaç Erzurum Muş Bayburt Gümüşhane bir İstanbul bir İzmir bir Adana bir Antalya eder nüfus olarak Mevcut göstergelerden hareketle başka bir değerlendirmede bulunayım Türkiye de oy dağılımını ve siyasal partilerin konumunu daima ideolojik açıdan ele alıyoruz Elbette öyle olacak O ideolojinin sosyo ekonomik çözümlemesini de yapıyoruz Ama kimse ekonomi sosyolojik açıdan bakmıyor Aynayı ters çevirince şaşkırtıcı bir noktaya geliyoruz Türkiye deki partiler bölgelerin zenginlik durumuna göre ayrışıyor Son seçimlerde Türkiye nin her bakımdan en zengin ileri önde gelen bölgesi CHP ye büyük fark ve ağırlıkla oy vermiştir Bir kere bu gerçeği saptayalım Aynı bölgeden vakti zamanında AKP nin aldığı oyları da bu gözle yeniden değerlendirmek gerekir Öne sürdüğüm saptamanın doğruluğunu kanıtlayacak ikinci bir bulgu var Son seçimlerde AKP Anadolu da şu bahsettiğim ve kıyı zenginliği dediğim imkanlardan yoksun kalmıştır veya yoksun bırakılmıştır Ama ikinci zengin halkayı kazanmıştır AKP nin kazandığı iller gerçekten de Türkiye nin en yoksul kesimi değildir O kesim en yoksul

Anadolu bölgeleri İYİP ve DEM e kalmıştır Tablonun bize üreteceği sonuç şudur Türkiye de en zengin bölgeyi elinde tutan operasyonel olarak ülkeyi yöneten partidir İkinci zengin halka muhalefete tekabül eder Sağ sol ayrışmasına bu açıdan bakmak gerekiyor ki o da Türk siyasetinin yeniden yorumlanması demektir En zengin bölgeler gerçeğini biraz daha irdeleyelim Anadolu bugün bomboştur AKP Cumhuriyet tarihinin en önemli göç hamlelerinden birini başarıyla sonuçlandırmıştır 1950 lerin 1960 ların göçlerinden sonra 2000 lerin göçleri çok daha zor bir projeydi ve başarılıdır AKP daha AKP ve Türk Sağ kitabından başlayarak sürekli olarak vurguladığım üzere Anadolu yu büyük kentlere taşımış uydu kentler kurarak suburbia yı kentlerdeki taşrayı yaratmış onları ilçe haline getirerek mukimlerine iş aş gelecek hayali vererek yoksulluklarını unutturarak oy almıştır Bu bir kapalı sosyolojidir Seçmen kendisine doğrudan çıkar sağlayan siyasetle doğru ve rasyonel şekilde bütünleşmiştir Bu hamle daha ileriye doğru da açılmıştır sadece İstanbul la sınırlı değildir Bir türlü bitmeyen batıya doğru göçümüz içinde İstanbul odaktır ama Batı tümüyle Anadolu hurucuna zemindir Göçerlerin beklentileri değil de kırgınlıkları CHP yi tercihlerine yol açmıştır Herhangi bir siyasi parti bakımından bu gerçek yönetilmesi daha da zor bir durum meydana getirir Şimdi mesele CHP nin bu kitleyi nasıl taşıyacağıdır Cevabım sol bir tahayyül geliştirerek olacaktır ama bu mümkün müdür mümkünse nasıl Vakti zamanında sanayileşme diyerek küçük köylülük üstünden siyaset yapan Demirel o köylüler büyük kentte fabrika işçisi olduğunda ve doğru şekilde kendisine değil dönemin gerçek sol partisi CHP ye yöneldiğini hazin şekilde idrak etmişti Bugün de aynı şey oluyor AKP nin kente taşıdığı seçmen şimdi AKP dışı bir tercihte bulunuyor Bunu siyasal erginliğin bir tezahürü diye görmek gerekir 2 Siyasal dönüşüm ve dinsel muhafazakârlıktan kültürel muhafazakârlığa Fakat şimdi ortaya çıkan durumu nasıl açıklayacağız Ne değişti ne kırıldı da ortaya CHP ye dönük bu teveccüh çıktı Cevap siyasal sosyolojinin işleyen temel kuralıdır Türkiye 1990 lardan başlayarak kendisini solda gören esasen doktriner ve muhafazakâr olan çevrelerin gözünü kapayıp kulağını tıkadığı modern sonrası döneme geçti Belki modernleşmesini tamamlamadan o atılımı yaptı ama evrensel gelişmelerin takdim tehir gibi bir şansı olmuyor Berlin Duvarının çökmesi ve son modernist devlet olan SSCB nin dağılmasından sonra klasik siyasal modernleşmenin kurum ve kuralları tartışmaya açıldı İstese de istemesek de iki temel toplum kimliği Kürtlük ve Müslümanlık bu kapıdan içeri girdi Benim yüz yıllık parantez dediğim ve Cumhuriyet dönemini kastettiğim özü itibariyle Tanzimat tan başlatarak iki yüz yıllık parantez demem gereken tarih bu hamleyle başka bir düzleme çekildi O düzlem adını koyarak söyleyeyim kimlik politikaları düzlemidir AKP bu temel üstünde yükseldi Klasik Türk sağının kalkınmacılığını hiçbir dönemde görülmeyen bir din söylemiyle bütünleştirince 1990 lardan bugüne kadar yeni bir cumhuriyet dönemi hazırladı Bu tarih bir noktada yavaşlayacaktı yavaşladı Çünkü bir kere daha sosyolojinin iki kuralı işledi Birincisi kapalı sosyoloji zamanla gelir artışı sosyal ilişkiler ağının genişlemesi bölgesel yerel coğrafi kentsel dönüşümler gibi unsurlarla bütünleşince yerini yeni ideolojilerin kabulüne bırakır Hızlı olmasa da bu damar işler ve sonuç bir dönüşümdür Türkiye de nüfusun ekonominin ve insan kaynağının yığıldığı sahil şeridinde tamı tamına bu olgu yaşanıyor Zamanında devletten koparak kendisine ticaret yoluyla siyasal özerklik kazandıran çevreler bugün büyük kentlerde dış dünyayla bütünleşerek bir kere daha siyasal özerkleşme yaşıyor Seçmen çok somut bir şekilde rasyonel seçmen davranışı sergiliyor ki 1950 den beri bu tutumunu sayısız kere kanıtlamıştır Mevcut sonucu doğuran ikinci unsur da aynı kökten türemiştir muhafazakârlık ideolojik dindarlık üstünde gelişmez kültürel dindarlık üstünden gelişir Türkiye de aristokratik muhafazakârlık dinsel değildir Batılı laik ve Kemalisttir Bu bakımdan büyük kent dindarlığı Müslümanlığı küçük görür ve onu kapı önündeki ayakkabılar yere kadar pardösü başörtüsü kurban kesmek gibi bazı sembollerle tahkir eder Oysa halk muhafazakârlığı dinseldir ve bütünüyle şu andığım simbolizmaya dayanır Ne var ki çok önemli bir nokta sürekli şekilde ihmal ediliyor muhafazakâr çevre de Türkiye nin iki yüz yıllık tarihi boyunca Batılılaşmaya kapalı ya da uzak kalmamıştır 1990 lar bu bakımdan iki önemli gerçeği barındırır Birincisi o yıllarda Müslüman burjuvazi kent alanına taşınır ve görünür hale gelir Attila İlhan daha 1960 ve 1980 lerde o çok meşhur TV dizilerinde ve romanlarında bu gerçeği saptamıştı Bugün kentli bir Müslüman muhafazakâr sosyolojimiz var İkincisi kimlik politikalarını tayin edecek şekilde 1990 larda yaşadığımız dönüşüm dinin sadece kentleşmesini değil kamu alanında da bir Anayasal hak faktörü olarak görünmesine yol açmıştır Kırsal alan kentliliği dikkat çekecek şekilde en yoksul kesimdeki seçmenle bütünleşmiştir Bu nedenle İYİP ve DEM diğer partilerden çok farklı bir seçmen tabanına sahiptir ve zaten İYİP diye bir parti artık söz konusu edilemez Muhtemelen o çevre zamanında kurulan o partiyi ANAP laştırmak şeklindeki boş hayallerin zıddına yeniden AKP ye akacaktır İlginç olan sermayeyle bütünleşmiş dindarlık ilişkisinin yarattığı Müslüman burjuvazinin bir bölümünün AKP dışındaki bir siyasete yönelmekte beis görmemesidir Aynı durum alt gelir gruplarındaki kitleler için de geçerlidir Daha doğal bir tepki olamaz Vakti zamanında sanayileşme diyerek küçük köylülük üstünden siyaset yapan Demirel o köylüler büyük kentte fabrika işçisi olduğunda ve doğru şekilde kendisine değil dönemin gerçek sol partisi CHP ye yöneldiğini hazin şekilde idrak etmişti Bugün de aynı şey oluyor AKP nin kente taşıdığı seçmen şimdi AKP dışı bir tercihte bulunuyor Bunu siyasal erginliğin bir tezahürü diye